

вні обмеження до національного державного кредитування, орендування чи отримання ліцензії, і, звісно, посилена увага правоохоронних органів до виробництва та відкритого офшору [3].

Створення офшору накладає відбиток і на економіку країни, в якій ведеться господарська діяльність. Треба зазначити, що несплата податків уже відноситься до «тіньового сектору», і це скорочує державний бюджет країни, відбувається відтік капіталу за кордон. Безпосередньо, процес створення офшорів є стимулом до економічного зростання та покращення. Для країни, де розташований офшор, забезпечується економічне процвітання [4].

Для вирішення проблем офшорних зон необхідні активні дії держави і міжнародного співробітництва. На сучасному етапі світ стурбований існуванням офшорів. Про це свідчать результати проведення 39-го саміту «Великої сімки». На зустрічі вони стосувалися таких тем, як запобігання ухиленню сплати податків, вирішенню питання про обмін інформації в податковій сфері та конфіденційність власників компаній. Виявлено перелік країн, які борються з цим явищем: Франція, Канада, Японія, Велика Британія, Німеччина, США. Також міжнародні організації ЄС та ООН, приділяють значну увагу існуванню офшорів. Першими результатами протидії стало підвищення частки сплати податків з 0,32 до 10 % [5].

Із кожним роком серед українських підприємців, олігархів офшори стають дедалі більше популярними. Тому для України край важливо застосовувати певні міри щодо офшор через те, що з країни безповоротно вивозять капітал. Потреба в модернізації організаційно-правового механізму України все ж таки існує, тому вважається доречним здійснити певні реформи, заходи щодо покращення оподаткування, трансфертного ціноутворення, міжнародних відносин та співпраці з міжнародними організаціями, умов для сприятливого ведення бізнесу [6].

Отже, на сьогодні офшорні послуги набули чималого поширення як для України, так і для країн світу. З проведеного аналізу помітно, що для ведення бізнесу офшор – вдалиний, зручний та економічний інструмент. Проте для країни, що втрачає свій капітал та для світової економіки загалом офшор несе більше негативних наслідків, ніж позитивних. Таким чином, проблему офшорних зон слід вирішувати більш на глобальному рівні – світовому з метою гармонізації податкового обліку, правової системи та міждержавного обміну товарами, інвестиціями, валютами.

Список використаних джерел: 1. Офшори та їх особливості. 20.02.2018. URL: <https://legalaid.ua/ua/article/ofshory-ta-yih-osoblyvosti>. 2. Редзюк Є. В. Офшоризація світової економіки: перспективи для України і світу. *Вісник асоціації докторів філософії України*. 2015. № 01. URL: <http://aphd.ua/publication-34/>. 3. Жиліч С. Ухилення від сплати податків шляхом використання офшорів. 29.12.2016. URL: <https://delo.ua/econonomyandpoliticsinukraine/uhilennja-vid-splati-podatktiv-v-ofshorah-jak-ukrajinci-prihovuju-326469>. 4. Васильєва М. О. Офшори як метод оптимізації оподаткування в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 35, ч. I, т. 2. 5. Максименко А. В. Офшорні механізми в європейському оподаткуванні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 14, ч. 2. 6. Харчук О. О., Коритнік С. А. Негативні наслідки діяльності офшорних зон та шляхи їх подолання в Україні. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 6, т. 3.

УДК 657

Ю. В. Яковлева, магістрант

Науковий керівник: **О. О. Сидоренко**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВ УКРАЇНИ

Ключові слова: банк, оподаткування, податок на прибуток, витрати на резерви.

Зміни, які останнім часом відбулись у банківському секторі економіки України, зумовлюють потребу пошуку нових підходів до вдосконалення системи державного регулювання його діяльності, вагомим складником якої є регулювання податкових відносин, яке має двоїстий характер. З одного боку, механізм податкового регулювання банківської діяльності спрямований на збільшення податкових надходжень до бюджету, і в цьому реалізується його фіскальний аспект, а з іншого – на стимулювання кредитування реального сектору економіки, активізацію інвестицій, сприяння впровадженню нових банківських продуктів та фінан-

сових інструментів, що в комплексі забезпечує стійкість банківської системи й розвиток економіки загалом. Останнє пов'язано з мінімізацією негативного впливу оподаткування на сферу банківського бізнесу, що вказує на стимулювальний і одночасно регулювальний ефект податкової політики [1]. Водночас завданням державної важливості залишається вирішення проблеми скорочення зловживань, пов'язаних з ухилення від оподаткування.

В економічній літературі мало робіт, присвячених оподаткуванню банківських установ. Загалом в Україні питаннями оподаткування банківської діяльності займалися такі науковці, як О. Василик, Л. Ключко, С. Лобозинська, А. Мороз Т. Паєнко, К. Проскура, І. Сало, П. Сенища. Саме через те, що проблема оподаткування банківського сектору як окремого виду діяльності не має широкого та повного огляду, існує потреба в дослідженні системи оподаткування.

Банківські установи є юридичними особами, що на загальних підставах здійснюють платежі податків та зборів до бюджету. Основними податками, які сплачують банки, є: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки тощо. У цьому дослідженні зосередимо увагу на справлянні банками податку на прибуток, оскільки цей податок є найбільшим за обсягом у структурі податків, які сплачують банки та має суттєвий вплив на прибутковість банківських установ, і він є другим за значущістю податком, який формує бюджет.

Податок на прибуток банків стягується за загальними нормами оподаткування прибутку підприємств і організацій з урахуванням особливостей, зумовлених специфікою джерел отримання банківського прибутку. Розрахунок об'єкта оподаткування банківських установ має свою специфіку, що зумовлено особливостями діяльності банків. На практиці податок на прибуток фактично стягується не з реального фінансового результату банку, а з певного умовного показника, який розраховується за методикою, визначеною Податковим кодексом України [2].

Проблемним аспектом обліку й оподаткування банківської діяльності є формування резервів, що за своєю суттю є коштами банків, які вони зобов'язані зберігати в центральному банку для забезпечення деяких своїх операцій згідно з нормами обов'язкових резервів. Резерви мають значний вплив на фінансовий результат та на об'єкт оподаткування податком на прибуток, оскільки резерви відносяться до витрат банку [3].

Попри бажання мінімізувати ризики та убезпечити себе від майбутніх втрат, може створитися враження про зловживання банків обсягами відрахувань до різних резервів задля зменшення суми прибутку до оподаткування та скорочення самого прибутку на податок. Цьому, безумовно, сприяє недосконалість нормативно-законодавчої бази, що призводить до ухилення від оподаткування та приховування прибутків. Це, своєю чергою, негативно впливає на стан дохідної частини державного бюджету та на розвиток економіки загалом.

Як бачимо з таблиці, протягом 2014-2016 років відрахування в резерви банків становили досить великі суми, близька 50 % витрат, а вже за 2017-2018 роки вони значно зменшилися, що забезпечило позитивне значення податку на прибуток банків.

Таблиця

Основні показники діяльності банків України за 2014–2018 роки

Показник	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
Доходи	210 201	199 193	190 691	178 054	204 554
Витрати, з них:	263 167	265 793	350 078	204 545	182 215
- відрахування в резерви	103 297	114 541	198 310	49 206	23 758
- податок на прибуток	-2383	-406	-418	3681	5057
Чистий прибуток (збиток)	-52 966	-66 600	-159 388	-26 491	22 339

Джерело: [4].

Слід зазначити, що методи податкового регулювання банківської діяльності не повинні провокувати прагнення мінімізувати податкові зобов'язання банків шляхом приховування фінансових результатів. Оптимальна податкова політика повинна забезпечувати потреби держави, не порушуючи відтворювальних процесів, що відбуваються у банківській сфері [5].

Формування ефективної системи оподаткування банків – надзвичайно складне завдання, що можна пояснити як особливим значенням банківської системи в сучасній економіці, так і

специфікою банківських послуг і можливістю застосування щодо них імпліцитних способів оподаткування обов'язкового резервування, відрахувань для гарантування внесків фізичних осіб тощо [5]. Як прямий чинник система оподаткування банків впливає на такі показники їхньої діяльності, як собівартість продуктів і послуг, витрати та фінансові результати, що, своєю чергою, впливає на ліквідність банку та на обсяг власних коштів, адже податки, як і будь-які витрати, призводять до зменшення прибутку, а значить і капіталу банку.

Підсумовуючи результати дослідження, варто відзначити, що податкове регулювання доцільно розглядати як систему особливих заходів, спрямованих на втручання держави в діяльність банків як із метою наповнення державного бюджету та забезпечення розвитку економіки, так і регулювання їхньої фінансової стабільності. Від ступеня зазначеного впливу залежить податкова спроможність банківських установ, рівень якої, своєю чергою, визначають такі методи податкового регулювання, як зміна об'єктів оподаткування, податкових баз, зміна або диференціація податкових ставок, надання або скасування податкових пільг, звільнення від оподаткування, запровадження спеціального податкового режиму тощо. При цьому на рівень податкової спроможності впливає податкова база й об'єкт оподаткування, а на її реалізацію – податкові ставки і податкові пільги.

Список використаних джерел: 1. Гуменний А. А. Механізм реалізації податкового потенціалу ринку цінних паперів в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь, 2016. 23 с. 2. Зоря О. П., Радзевич М. Ю. Дослідження витрат з податку на прибуток згідно з окремою фінансовою звітністю банківської установи. *Економіка та держава*. 2018. № 8. С. 42–45. 3. Манюк Н. А., Савчук Т. М. Особливості оподаткування банківських установ в Україні. *International scientific journal*. 2016. № 1(2). С. 66-69. 4. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua>. 5. Сенищ П. Податкове стимулювання розвитку банківської діяльності в забезпеченні економічного зростання. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: між-нар. зб. наук. пр.* 2016. Вип. 4. С. 117-127.